

Catch & release på Åland

Kaj Ådjers
Fiskeribrån, Ålands Landskapsregering

Fiskeribrån har som bäst på gång en undersökning där man utreder märkta och återfångade gäddors kondition för att kunna ge rekommendationer om i hurudan kondition en gädda skall vara för att kunna släppas fri.

Inmar Eriksson&Kaj Ådjers

Fångstmetoden catch and release, vilken innebär att fisken fångas och släpps fri efter fångst och som allmänt praktiseras vid sportfiske med spö, har kritiserats för att fisken kan ta skada av hanteringen och för att fångsten görs för nöjes skull. Denna diskussion har även förts på Åland, där gäddan är en mycket populär fisk för sportfisket och turismen, och metoden används i stor utsträckning.

Fiskeribrån vid Ålands landskapsregering beslöt år 2005 att inleda ett projekt för att försöka ta reda på om gäddan tar fysisk skada av hanteringen i samband med metoden. Målsättningen är att kunna ge en rekommendation för hur skadad och i hurudan kondition en fisk kan vara för att åter kunna släppas fri. Projektet avser att inte att ta ställning till etiska eller moraliska värderingar. För detta hänvisas läsaren till rapporten "Fångst – återutsättning som fiskemetod" av Andersson och Westerberg, 2005.

Många märkningsundersökningar av gädda i norra Europa har tidigare utförts, men undersökningar med syftet att undersöka kondition i samband med catch and release-fiske är få. Finlands fiskeri- och miljöinstitut utför för närvarande en undersökning av överlevnad hos gädda som fångats med spö.

Här sammanfattas de viktigaste resultaten i den åländska undersökningen.

Metodik

Gäddor fångade med spö märktes med ett individuellt märke och släpptes. Märket av typ Hallprint PD-series möjliggör identifiering fyra gånger efter märkningen genom att märket är utformat så att en del (varje del är försedd med märkningsnummer) kan klippas av. Sista gången fisken fångas tas den tillvara och undersöks patologiskt. Vid märkning och återfångst noterades ett antal data; märkets nummer, datum, fångstplats, gäddans vikt och längd, fångstredskap, typ av krokar, vem som märkt fisken, fiskens kondition och vattentemperatur. Konditionen bedömdes enligt tabell 1. Märkningarna inleddes år 2005 och utfördes främst vår och höst åren 2005 och 2006.

Projektet görs vid fiskeribrån vid Ålands Landskapsregering i samarbete med Ålands Turistförbund. Märkningsplatsen är fiskeguiden **Vidar Häggbloms** vatten vid Ängö i södra Vårdö. Området valdes för att det utgör ett enskilt vattenområde med god gäddstam och att fisket uteslutande görs genom spöfiske. Västra delen av märkningsområdet är även ett viktigt lekområde. Vidar Häggblom utsågs till ansvarig för projektets praktiska utförande och han hade till sin hjälp några andra fiskeguidar, som anlätades via Ålands Turistförbund.

För att få in uppgifter om märkta gäddor, som fångas utanför märkningsområdet, spreds information om projektet via dagstidningar, via Ålands Turistförbund till olika stugbyar och fiskeguidar på östra Åland.

Konditionsbedömning med konditionsindex av gädda vid catch and release-fiske med spö.

Konditionsindex	Beskrivning av kondition
1	Fisken verkar inte ha tagit skada. Kroken lossnar lätt och orsakar inga märkbara skador. Hanteringen i båt är minimal. Fisken släpps.
2	Fisken verkar inte ha tagit skada. Kroken lossnar relativt lätt och orsakar synlig skada, men inte blodförlust. Smärre problem förekommer i hanteringen i båt. Fisken släpps.
3	Fisken verkar vara trött och slapp. Kroken sitter hårt och orsakar skador, eventuellt mindre blodförlust. Problem förekommer vid hanteringen i båt. Fisken släpps.
4	Fisken är i dåligt skick. Kroken orsakar skador på gälbågar och/eller i strupen. Blodförlust förekommer. Svåra problem förekommer vid hanteringen i båt. Fisken släpps om den anses vara i sådan kondition att den hade släppts vid normalt catch and release-fiske.
5	Fisken är svårt skadad. Bedömningen är att den inte överlever någon längre tid i frihet. Fisken tas tillvara och fryses hel. Nivå 5 används endast vid återfångst.

Resultat

Totalt har 686 gäddor märkts, 122 st. har återfångats 1 gång, 11 st. har återfångats 2 gånger och 2 st. har återfångats 3 gånger. Inga patologiska undersökningar har gjorts. Uppgifter om återfångster fram till 10 mars 2008 ingår. Återfångstprocenten mellan märkning och återfångster varierade mellan 11 och 18 %, vilket bör betraktas som god återfångstprocent. I tidigare märkningsundersökningar av gädda i Östersjön har återfångstprocenten varierat mellan 4 och 55 %. Det då använda fångstredskapet var ryssjor.

Återfångsterna har till största delen gjorts inom märkningsområdet. Vid återfångst 1 fångades 81,1 % och samtliga vid de andra återfångsterna inom märkningsområdet. Endast fyra gäddor har påträffats längre än 10 km från märkningsområdet, de längst bort i södra Önningebyfjärden 16,2 km från märkningsplatsen och i Juvik vid västra Lumparn 15,8 km från märkningsplatsen.

Fördelningen av kondition visar att de flesta gäddor noterades med bästa konditionsindex både vid märkning och vid återfångst 1. Endast 11 gäddor återfångades 2 gånger och 2 återfångades 3 gånger, vilket är få och slutsatser är därför svåra att dra. Fördelningen av konditionsindex mellan märkning och återfångst 1 är lika. Genom att följa de enskilda individerna kan man se

Antal och andel märkta och återfångade gäddor

	Antal gäddor	Andel (%) återfångade av föregående märkning/återfångst
Märkta	686	
Återfångade 1 gg	122	17,8
Återfångade 2 ggr	11	11,1
Återfångade 3 ggr	2	18,2

Antal, andel och fördelning av kondition hos märkta och återfångade gäddor. Antalet kan avvika från totalantalet pga. att vissa uppgifter om fisken saknas.

Kond.ind	Antal (st)				Andel (%)			
	Märkn.	Återf.1	Återf.2	Återf.3	Märkn.	Återf.1	Återf.2	Återf.3
1	507	84	7	1	74,6	75,7	63,6	50
2	86	14	3	1	12,6	12,6	27,3	50
3	68	10			10	9	0	0
4	19	3	1		2,8	2,7	9,1	0
5					0	0	0	0
Summa	680	111	11	2				

att konditionsindex inte har förändrats för 71,2 % mellan märkning och återfångst 1, 9,9 % noterades med försämrat konditionsindex och 18,9 med förbättrat konditionsindex. Vid märkning noterades 11 % (75 stycken) av gäddorna för skador på gälarna, vilket var den vanligaste skadan, som kan anses orsakad av fångsten och som gett ett lägre konditionsindex. Av dessa har 19 % (14 stycken) återfångats en gång.

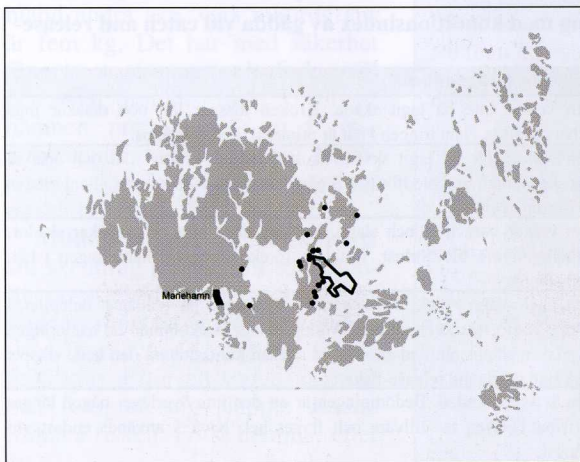
Sammanfattning

Återfångsten av märkta gäddor har varit god, vilket kan antyda att också överlevnaden vid catch

and release- fisket varit god. Man måste dock komma ihåg att några klara slutsatser för överlevnad inte kan dras från denna undersökning. Man kan också notera att gäddan är en stationär art dvs. den gör inte långa vandringar. Det här är ett välkänt faktum, som också tidigare konstaterats. Lekområdet kan anses vara en central punkt, då så stor andel av återfångsterna gjordes där.

Fördelningen av konditionsindex mellan märkning och återfångst 1 var mycket lika. Man kan även notera att konditionsindex förbättrades för fler gäddor än det försämrades mellan märkning och återfångst 1. Dessa resultat tyder på att gäddan klarar bra av catch and release- fisket, både utan synliga skador men också med ibland rätt svåra synliga skador. Skador på gälarna var den vanligaste skadan och återfångster av dessa gäddor var ganska vanliga. I två fall har gäddor, som vid märkning fått konditionsindex 4, återfångats och då fått ett bättre konditionsindex. Den ena av dem noterades med bruten gälbåge vid märkning, blödande gälar vid återfångst 1 och återfångades en andra gång, då man noterade den brutna gälbågen.

Sammanfattningsvis kan man notera att gäddor tål behandlingen vid catch and release- fiske rätt bra. Man bör dock komma ihåg att iaktta stor försiktighet vid hanteringen

Karta över Åland med märkningsområdet (fet linje) och återfångstplatser (punkter).

och att svårt skadade fiskar alltid bör slaktas. En rekommendation på basen av resultaten från denna undersökning är att fiskar som klassas med konditionsindex 4 och 5 bör slaktas. Att även index 4, trots några anmärkningsvärda återfångster, rekommenderas för slakt beror på att gäddor som fått konditionsindex 4 var rätt få och att man hellre bör vara på den säkra sidan för att inte orsaka onödigt lidande.

Litteratur

Andersson, P., H. Westerberg, 2005. Fångst – återutsättning som fångstmetod. En problemorientering om Catch and release. Finfo 2005:04.

Karås, P., H. Lehtonen, 1993. Patterns of movement and migration of pike (*Esox lusius* L.) in the Baltic Sea.

